

УДК 336.63

Анатолій Олександрович ДРОБЯЗКО

кандидат економічних наук, провідний науковий співробітник ДННУ «Академія фінансового управління», професор кафедри банківської справи ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана», Україна, e-mail: adrobuzko@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0453-0709>

Олександр Олексійович ЛЮБІЧ

доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, завідувач відділу координації бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики, ДННУ «Академія фінансового управління», Україна, e-mail: alyubich@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9339-4242>

ВПЛИВ БАНКІВ ЗА УЧАСТЮ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР

Дробязко, А. О., Любич, О. О. Вплив банків за участю іноземного капіталу на забезпечення інтеграції економіки України в міжнародний фінансовий простір // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць (ISSN 2313-4569); за ред. М. І. Зверякова (голов. ред.) та ін. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2018. № 2 (66). С. 196–209.

Анотація. У статті наведено коротку історію входження іноземного капіталу в банківську систему України. На банківському ринку України працюють іноземні банки, що представлені дочірніми структурами резидентів: Австрії, Франції, Італії, Німеччини, Швеції, Польщі, Греції, Кіпру, Угорщини, Нідерландів, США, Туреччини, Казахстану, Росії. Ці банки успішно витримали дві глибокі кризи, що мали місце в Україні у 2008 та у 2014–2015 роках і продовжують успішно розвиватися. Окремим кластером розраховано фінансові показники банків з російським капіталом. Проаналізована ринкова позиція банків з іноземним капіталом на сучасному ринку України, здобутки банків за перший квартал 2018 року. Наведено порівняльну квартальну динаміку основних показників провідних кластерів банків за походженням капіталу в першому кварталі 2018 року: з державним, приватним українським, західним та російським капіталом. Розглянуто показники основних статей активів, пасивів, капіталу, а також чинники, які мають найбільший вплив на поточний стан банків з іноземним капіталом. Показано фінансові можливості для іноземних інвесторів для безпечної входження своїм капіталом в економіку України. Досліджено системні збитки банків з державним російським капіталом, які потребують постійної підтримки материнських структур. Ця стаття є продовженням дослідження стану і перспектив банків з державним українським капіталом, крім того, готується дослідження щодо сучасного стану приватних українських банків.

Ключові слова: регіональні банки; банківські інститути; розподіл банків за кластерами; фінансовий стан банків; банки з іноземним капіталом; безпека інвестицій.

Анатолій Олександрович ДРОБЯЗКО

кандидат економічних наук, ведучий научний співробітник ГУНУ «Академія фінансового управління», професор кафедри банківського дела ГВУЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана», Україна, e-mail: adrobuzko@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0453-0709>

Олександр Олексійович ЛЮБІЧ

доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, завідувач відділу координації бюджетно-налогової та грошово-кредитної політики, ГУНУ «Академія фінансового управління», Україна, e-mail: alyubich@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9339-4242>

ВЛИЯНИЕ БАНКОВ С УЧАСТИЕМ ИНОСТРАННОГО КАПИТАЛА НА ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИНТЕГРАЦИИ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ В МЕЖДУНАРОДНОЕ ФИНАНСОВОЕ ПРОСТРАНСТВО

Дробязко, А. А., Любич, А. А. Влияние банков с участием иностранного капитала на обеспечение интеграции экономики Украины в международное финансовое пространство // Вестник социально-экономических исследований : сб. науч. трудов (ISSN 2313-4569); под ред. М. И. Зверякова (глав. ред.) и др. Одесса : Одесский национальный экономический университет. 2018. № 2 (66). С. 196–209.

Аннотация. В статье приведена краткая история вхождения иностранного капитала в банковскую систему Украины. На банковском рынке Украины работают иностранные банки, которые представлены дочерними структурами резидентов: Австрии, Франции, Италии, Германии, Швеции, Польши, Греции, Кипра, Венгрии, Нидерландов, США, Турции, Казахстана, России. Эти банки успешно выдержали два глубоких кризиса, которые имели место в Украине в 2008 и в 2014–2015 годах и продолжают успешно развиваться. Отдельным кластером рассчитаны финансовые показатели банков с российским капиталом. Проанализирована рыночная позиция банков с участием иностранного капитала на современном рынке Украины, достижения банков за первый квартал 2018 года. Представлена сравнительная квартальная динамика основных показателей ведущих кластеров банков по происхождению капитала в первом квартале 2018: с государственным, частным украинским, западным и российским капиталом. Рассмотрены показатели основных статей активов, пассивов, капитала, а также факторы, которые оказывают наибольшее влияние на текущее состояние банков с иностранным капиталом. Показаны финансовые возможности для иностранных инвесторов для безопасного вхождения своим капиталом в экономику Украины. Исследованы системные убытки банков с государственным российским капиталом, которые нуждаются в постоянной финансовой поддержке материнских структур. Эта статья является продолжением исследования состояния и перспектив банков с государственным украинским капиталом, кроме того, готовится исследование по современному состоянию частных украинских банков.

Ключевые слова: региональные банки; банковские институты; распределение банков по кластерам; финансовое состояние банков; банки с иностранным капиталом; безопасность инвестиций.

Anatolii DROBIAZKO

PhD in Economics, Leading Researcher of the DNNU «Academy of Financial Management», Professor of Banking Department, SU «Kyiv National Economic University named after V. Hetman», Ukraine, e-mail: adrobzyazko@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0453-0709>

Oleksandr LIUBICH

Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine, Head of Budget and Taxation and Monetary Policy Coordination Department, DNNU «Academy of Financial Management», Ukraine, e-mail: alyubich@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9339-4242>

INFLUENCE OF BANKS WITH FOREIGN CAPITAL PARTICIPATION ON ENSURING THE INTEGRATION OF UKRAINIAN ECONOMY INTO INTERNATIONAL FINANCIAL FIELD

Drobiazko, A., Liubich, O. (2018). Influence of banks with foreign capital participation on ensuring the integration of Ukrainian economy into international financial field. Ed.: M. Zveryakov (ed.-in-ch.) and others [Vplyv bankiv za uchastiu inozemnoho kapitalu na zabezpechennia intehratsii ekonomiky Ukrainy v mizhnarodnyi finansovyi prostir; za red.: M. I. Zveriakova (gol. red.) ta in.], Socio-economic research bulletin; Visnik social'no-ekonomichnih doslidzen' (ISSN 2313-4569), Odessa National Economic University, Odessa, No. 2 (66), pp. 196–209.

Abstract. The article gives a brief history of the entry of foreign capital into the banking system of Ukraine. On the banking market of Ukraine there are foreign banks represented by the subsidiaries of residents: Austria, France, Italy, Germany, Sweden, Poland, Greece, Cyprus, Hungary, Netherlands, USA, Turkey, Kazakhstan and Russia. These banks have withstood two deep crises that took place in Ukraine in 2008 and in 2014–2015 and continue to develop successfully. A separate cluster presents financial indicators calculated for banks with Russian capital. The article analyzes the market positions of banks with foreign capital in the modern Ukrainian market and achievements of banks over the first quarter 2018. Comparative dynamics of key indicators of the leading clusters of banks by the origin of capital over the first quarter of 2018 is given: with state, private Ukrainian, Western and Russian capital. The indicators of the main articles of assets, liabilities, capital, as well as the factors that have the greatest impact on the current state of banks with foreign capital are considered. Financial opportunities for foreign investors for safe entry into the Ukrainian economy are shown. Systemic losses of banks with state-owned Russian capital, which need constant support from the parent structures, are also investigated. This article is a continuation of the study of the state and prospects for the development of banks with state Ukrainian capital; in addition, research on the current state of private Ukrainian banks is being prepared.

Keywords: regional banks; banking institutions; distribution of banks by clusters; financial condition of banks; banks with foreign capital; security of investments.

JEL classification: G210

Постановка проблеми у загальному вигляді. Станом на 01.04.2018 року на банківському ринку України мали ліцензію та виконували операції 82 банки, із яких 38 за участю іноземного капіталу та 18 дочірні структури із 100% іноземним капіталом. Іноземні банки в Україні представлені переважно дочірніми структурами банків Австрії, Франції, Італії, Німеччини, Швеції, Польщі, Греції, Кіпру, Угорщини, Нідерландів, США, Туреччини, Казахстану, Росії. Станом на початок 2018 року умовно банківську систему України можна поділити на декілька кластерів: банки з державним капіталом, дочірні структури банків з іноземним капіталом та окремо російським, а також приватні українські банки. У зв'язку з міжнародними санкціями відносно російських компаній, показники розраховані в окремій групі.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Проблеми банків з іноземним капіталом, що працюють в Україні активно обговорювалися в період 2005–2008 рр., коли країна відкрилася для західних інвестицій. У період «світової» фінансової кризи та кризи 2014–2015 років, ця проблематика випала із поля зору дослідників. Навіть в період російської агресії банківський ринок України залишився досить відкритим для іноземних банківських інвесторів, в тому числі й для державних банків з російським капіталом. У науковій літературі інтеграцію України в світове господарство через функціонування дочірніх транснаціональних банківських структур на місцевому ринку розглянуто неостатньо. Місце фінансових інститутів України в глобальному світі досліджували в своїй монографії академіки Т. Єфименко та О. Білорус [1]. Модернізація фінансової системи України в процесі євроінтеграції розглянута в монографії О. Шлапака, Т. Єфименко [2]. Розвиток інфраструктури банківського ринку досліджувався в монографії професорів Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана (КНЕУ) В. Опаріна та В. Федосова [3]. Питанням системної фінансової кризи і шляхам подолання була присвячена монографія професорів КНЕУ С. Аржевітіна, Т. Унковської, М. Савлука [4]. Як актуальне питання розвиток банківського сектора розглядався у збірнику «Виклики і ризики розгортання кризових процесів в Україні та напрями економічної політики їх запобігання» за науковою редакцією професора В. Юрчишина [5]. Але комплексні дослідження ролі й місця глобальних фінансових структур, пов'язаних з цим ризиків, ще потребують уваги дослідників. За цією темою автори багато років ведуть дослідження, збирають факти по мірі виникнення повідомлень на інформаційних ресурсах, в тому числі й Національного банку України, де можна прослідити розвиток банків з іноземними інвестиціями на фінансовому ринку України. Перелік банків та коротка історія входження іноземних фінансових інститутів в український банківський сектор фрагментарно висвітлювалася на інформаційних ресурсах [6–10], що систематизовано і представлено авторами в табл. 1.

Таблиця 1

Історія входження банків з іноземним капіталом на ринок України
(складено авторами на основі [6–10])

Назва	Власник	Примітки
Креді Агріколь (1993), раніше Індекс-банк (до 2011)	Credit Agricole S.A. Франція	В 2006 році українські акціонери продали Індекс-банк банківській групі Credit Agricole S.A. Ця фінансова група вже мала в Україні Каліон Банк. В 2011 році відбувся ребрендинг Індекс-банку в Креді Агріколь
Дойче Банк ДБУ (2009)	Deutsche Bank, Німеччина	В 1993 році банківський концерн Deutsche Bank заснував в Україні представництво, а в 2009 році зареєстрував банк

Продовження табл. 1

Назва	Власник	Примітки
ІНГ Банк Україна (1997)	ING Bank N.V., Нідерланди	В 1994 році фінансова група ING Bank N.V. відкрила представництво в Києві, а в 1997 році заснувала дочірній банк
Сітібанк (1998)	Citigroup Inc., США	В 1998 році американський банківський і фінансовий холдинг Citigroup заснував в Україні філію – Сітібанк
Альфа-Банк (2001), раніше Банк «Віто» (1993–1997), Київінвестбанк (1997–2001)	Alfa Group Consortium, М. Фрідман	Alfa Group Consortium (Нідерланди) контролюється М. Фрідманом, Г. Ханом, П. Авенном і О. Кузмічовим. Група включає Альфа-Банк (Росія), Альфа-Банк (Україна), Альфа-Банк (Білорусь), Альфа-Банк (Казахстан) і Amsterdam Trade Bank NV
Кредобанк (Львів, 1992), раніше «Західно-Український Комерційний Банк» (до 2001), Кредит Банк (2001–2006)	PKO Bank Polski SA, Польща	В 2004 році завершився процес зміни стратегічного інвестора «Кредит Банк (Україна)». У Польщі відбувся продаж акцій, які належали Kredyt Bank SA (Варшава) на користь найбільшого банку Польщі PKO Bank Polski
ПроКредит Банк (2000), раніше «Мікрофінансовий банк» (2000–2003)	ProCredit Holding, Німеччина	В Україні ПроКредит Банк розпочав діяльність в 2001 р. До осені 2003 р., банк мав назву «Мікрофінансовий Банк». Зміна назви була пов'язана з об'єднанням мереж банків в ProCredit Holding. Співакціонером банку є німецький державний банк розвитку KfW
БМ Банк (2005)	Банк ВТБ, Росія (Росмайно)	В 2011 році російський Банк ВТБ почав процедуру приєднання російського БМ Банка (Банк Москви), що у свою чергу призвело до опосередкованої концентрації української «дочки»
УкрСиббанк (1991)	BNP Paribas S.A., Франція	До 2006 року банк контролювався харківським бізнесменом Олександром Ярославським. В 2006 році найбільший французький банк BNP Paribas S.A став стратегічним інвестором банку. В 2011 році 15% акцій банку викупив Європейський банк реконструкції і розвитку, а у 2016 ЄБРР збільшив свою частку до 40%
ОТП Банк (1998), раніше «Райффайзенбанк Україна» (до 2006)	OTP Bank Plc, Угорщина	В 2006 році найбільший угорський банк OTP Bank придбав Райффайзенбанк Україна, який контролювався австрійською групою Raiffeisen
Кредитвест Банк (2006)	Алтинбаш Холдинг, Туреччина	Сім'я бізнесменів з Туреччини, що володіє компанією «Алтинбаш Холдинг», працює в ювелірному бізнесі, енергетиці, фінансах, логістиці та нерухомості
Райффайзен Банк Аваль (1992), раніше Поштово-пенсійний банк «Аваль» (до 2006)	Raiffeisen Bank International AG, Австрія	В 2005 році група приватних українських акціонерів продала банк «Аваль» австрійській банківській групі Raiffeisen International. В 2015 році Європейський банк реконструкції і розвитку придбав 30% банку
Сбербанк (2001), раніше Банк «НРБ-Україна» (2001–2005), банк «НРБ» (2005–2008)	Сбербанк Росії (Центробанк РФ)	В 2007 році Сбербанк Росії став власником банку
ВТБ Банк (1992), раніше Банк «Мрія» (до 2007)	Банк ВТБ, Росія (Росмайно)	В 2005 році росіяни створили в Україні Внешторгбанк (ВТБ Україна). В 2006 році Банк ВТБ (Росія) придбав 98% банку «Мрія». В 2007 році ВТБ Україна і банк «Мрія» були об'єднані в ВТБ Банк
Ідея Банк (Львів, 1991), раніше Прикарпатлісбанк (до 1995), банк «Прикарпаття» (1995–2007), Плюс Банк (2007–2011)	Getin Holding S.A, Польща	В 2007 одна з найбільших у Східній та Центральній Європі фінансових груп – Getin Holding S.A стала власником банку. Засновником групи є польський мільярдер Лешек Чарнецькі

Продовження табл. 1

Назва	Власник	Примітки
Піреус Банк МКБ (1994), раніше Банк «Левада» (до 1999), Міжнародний комерційний банк (1999–2008)	Piraeus Bank, Греція (Грецький Фонд фінансової стабільності)	В 2007 році одна з провідних фінансових систем Південної та Східної Європи Piraeus Bank стала власником Міжнародного комерційного банку (МКБ)
Марфін Банк (Одеська область, Іллічівськ, 1993), раніше Морський транспортний банк (до 2010)	Республіка Кіпр	Кіпрські інвестори придбали Морський транспортний банк у 2007 році
Кредит Європа Банк (2006), раніше Фінансбанк (2006–2007)	Озегін Гусну Мустафа	Гусну Озегін – турецький власник Fiba Group, до якої входять турецький Fibabanka і нідерландський Credit Europe Bank
Укрсоцбанк (1991)	UniCredit Bank Austria AG, Австрія/Альфа-груп	В 2008 році UniCredit Group: Bank Austria завершив купівлю контрольного пакета акцій Укрсоцбанку. В 2016 році італійська UniCredit Group домовилась з «Альфа-груп» про продаж банку
Правекс-банк (1992)	Intesa Sanpaolo, Італія	Міжнародна банківська група Intesa Sanpaolo купила цей банк 2008 року у колишнього мера Києва Леоніда Черновецького
Промінвестбанк (1992)	Внешекономбанк, Росія (Уряд РФ)	Найбільший радянський корпоративований банк у 90-ті роки, проданий регулятором у процедурі тимчасової адміністрації у 2009 р. ВЕБ (банк розвитку РФ)
СЕБ Корпоративний (2011), раніше Акцепт Банк (2011–2012)	Skandinaviska Enskilda Banken (SEB), Швеція	В 2012 році шведська фінансова група SEB продала свій роздрібний SEB Банк. У березні 2012 року вона купила новостворений Акцепт Банк, перейменувавши його пізніше в «СЕБ Корпоративний банк»
БТА Банк (1992), раніше Банк «Геосантрис» (1992–2000), Український кредитно-торговий банк (2000–2006)	Казкомерцбанк (Казахстан)	БТА Банк (Україна) належав найбільшій фінансової корпорації Казахстану: об'єднаному Казкоммерцбанк, і БТА Банку, а також групі приватних інвесторів. У лютому 2016 р. АМКУ надав дозвіл акціонерам Казкомерцбанка Кенесу Ракішеву та Нуржану Субнахердину з Казахстану на придбання акцій БТА Банку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Віддаючи належне існуючим науковим напрацюванням за вищезазначеною проблематикою, автори статті наголошують на тому, що комплексні дослідження ролі й місця глобальних фінансових структур та пов'язаних з цим ризиків, ще потребують уваги дослідників.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз стану та перспектив розвитку банків з іноземним капіталом в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо ринок банківського капіталу України. Іноземні банки входили на ринок України двома хвилями. Перша хвиля – у 90-х роках ХХ століття після того, як Україна вступила в Міжнародний валютний фонд та приєдналася до статей статуту МВФ щодо вільного руху товарів та послуг. Це Сітібанк, ІНГ Банк Україна, Креді Агріколь. Друга, основна хвиля, відбулася після «помаранчевої» революції 2004–2005 року. У той період фінансовий ринок України відкрився для світового капіталу, який інвестував в Україну через купівлю акцій банків більше 30 млрд. дол. США прямих іноземних інвестицій. Привабливість українського банківського ринку значно погіршилася після «світової» фінансової кризи 2009 року, після збільшення регулятором вимог до банківської діяльності, в тому числі, із-за заборони надавати кредити у валюті фізичним особам, які не мають регулярної валютної виручки. Після різкої девальвації обмінного курсу значна частина позичальників опинилася у стані дефолту. І ще більше погіршилася привабливість українського банківського ринку після початку російської агресії

у 2014 році, і нового девальваційно-інфляційного шоку. У цей період багато банків із західним капіталом продали з дисконтом портфелі кредитів та зафіксували збитки. У першому кварталі 2018 року фінансові результати працюючих банків з іноземним капіталом покращилися, сумарний власний капітал виріс на 10,7%. В той час, як банки з російським капіталом зафіксували збитки і сумарне зменшення власного капіталу на 12,0%. Сумарна частка іноземного капіталу в банківській системі України збільшилася і за власним капіталом складає 39,2%, за оплаченим статутним капіталом 32,2%. Варто відзначити тенденцію, що українські (державні та приватні) банки у цьому періоді при збільшенні статутного капіталу зафіксували зменшення власного капіталу. Це пов'язано з переходом банків за новими вимогами регулятора до формування резервів за активними операціями згідно з МСФЗ 9. В табл. 2 наведено дані про власний та статутний капітал. За різницею між оплаченим статутним і власним капіталом можна оцінити кумулятивні збитки, які має кожен банк за час функціонування на ринку. Розрахунок вказує на те, що діяльність банків з іноземним капіталом кумулятивно є прибутковою на українському ринку.

Таблиця 2

Власний та статутний капітал найбільших банків
(розраховано авторами на основі щомісячної статистичної звітності банків)

Банк	01.01.2018		01.04.2018		Темп росту (%)	01.01.2018		01.04.2018		Темп росту (%)
	Обсяг (млн. грн.)	Частка ринку (%)	Обсяг (млн. грн.)	Частка ринку (%)		Обсяг (млн. грн.)	Частка ринку (%)	Обсяг (млн. грн.)	Частка ринку (%)	
	Усього власного капіталу					Статутний капітал				
По всіх банках	159 851,7	100,0	152 395,9	100,0	-4,7	488 217,6	100,0	494 552,3	100,0	1,3
Державні	77 482,7	48,5	71 728,2	47,1	-7,4	302 037,8	61,9	307 787,9	62,2	1,9
Райффайзен Аваль	10 904,6	6,8	12 174,8	8,0	11,6	6 154,5	1,3	6 154,5	1,2	0,0
УкрСиббанк	5 571,5	3,5	5 877,4	3,9	5,5	5 069,3	1,0	5 069,3	1,0	0,0
ОТП Банк	3 526,3	2,2	3 828,4	2,5	8,6	6 186,0	1,3	6 186,0	1,3	0,0
КРЕДІ АГРІКОЛЬ	3 264,0	2,0	3 601,3	2,4	10,3	1 222,9	0,3	1 222,9	0,2	0,0
Сітібанк	1 822,4	1,1	2 146,3	1,4	17,8	200,0	0,0	200,0	0,0	0,0
ПРОКРЕДИТ	2 006,4	1,3	2 158,6	1,4	7,6	1 093,3	0,2	1 093,3	0,2	0,0
КРЕДОБАНК	1 503,5	0,9	1 604,9	1,1	6,7	2 249,0	0,5	2 249,0	0,5	0,0
ІНГ Банк Україна	3 753,1	2,3	3 857,7	2,5	2,8	731,3	0,1	731,3	0,1	0,0
ПРАВЕКС-БАНК	1 034,4	0,6	2 125,8	1,4	105,5	968,4	0,2	979,1	0,2	1,1
Ідея Банк	423,4	0,3	493,4	0,3	16,5	298,7	0,1	298,7	0,1	0,0
ПРЕУС БАНК	541,8	0,3	573,4	0,4	5,8	2 531,3	0,5	2 531,3	0,5	0,0
Дойче Банк ДБУ	359,4	0,2	369,7	0,2	2,9	301,8	0,1	301,8	0,1	0,0
СЕБ КОРП. БАНК	465,0	0,3	478,3	0,3	2,9	250,0	0,1	250,0	0,1	0,0
КРЕДИТВЕСТ	354,7	0,2	358,2	0,2	1,0	204,9	0,0	269,9	0,1	31,7
КРЕДИТ ЄВРОПА	502,7	0,3	492,1	0,3	-2,1	252,5	0,1	252,5	0,1	0,0
БТА Банк	594,5	0,4	406,8	0,3	-31,6	1 500,0	0,3	1 500,0	0,3	0,0
Західні	36 627,8	22,9	40 547,0	26,6	10,7	29 214,0	6,0	29 289,7	5,9	0,3
АЛЬФА-БАНК	3 978,2	2,5	3 947,6	2,6	-0,8	12 179,8	2,5	12 179,8	2,5	0,0
СБЕРБАНК РОСІЇ	5 236,4	3,3	4 057,7	2,7	-22,5	12 465,5	2,6	12 465,5	2,5	0,0
УКРСОЦБАНК	5 156,6	3,2	4 393,0	2,9	-14,8	16 546,0	3,4	16 546,0	3,3	0,0
Промінвестбанк	6 147,9	3,8	5 852,8	3,8	-4,8	50 918,1	10,4	50 918,1	10,3	0,0
ВТБ БАНК	1 290,0	0,8	1 054,6	0,7	-18,3	34 215,8	7,0	34 215,8	6,9	0,0
БМ БАНК	249,1	0,2	214,2	0,1	-14,0	3 281,4	0,7	3 281,4	0,7	0,0

Продовження табл. 2

Російські	21 902,2	13,7	19 277,8	12,6	-12,0	130 147,2	26,7	130 147,2	26,3	0,0
Українські приватні	23 839,1	14,9	20 842,9	13,7	-12,6	26 818,6	5,5	27 327,5	5,5	1,9

Ринок коштів фізичних осіб. Результати першого кварталу 2018 року зафіксували тенденції щодо погіршення структури пасивів, що формуються за рахунок коштів фізичних осіб. В системі є тенденція щодо збільшення коштів «до вимоги» при зменшенні строкової ресурсної бази. Це пов'язано як із значним падінням ставок за депозитами в іноземній валюті, так і з ризиками довготривалих вкладень на тлі високої волатильності обмінного курсу національної валюти. Загалом, головний інвестор в країні зменшує строкові вкладення в банківську систему (табл. 3). Банки з іноземним капіталом залучили 24,0% коштів домогосподарств.

Таблиця 3

Динаміка коштів фізичних осіб у 2018 р.
(розраховано авторами на основі щомісячної статистичної звітності банків)

Банк	01.01.2018		01.04.2018		Темп росту (%)	01.01.2018		01.04.2018		Темп росту (%)
	Обсяг (млн. грн.)	Частка (%)	Обсяг (млн. грн.)	Частка (%)		Обсяг (млн. грн.)	Частка (%)	Обсяг (млн. грн.)	Частка (%)	
	кошти фізичних осіб					у тому числі кошти фізичних осіб «на вимогу»				
По всіх банках	480 001	100	476 085	100	-0,8	153 673	100	155 403	100	1,1
Державні	296 414	61,8	295 892	62,2	-0,2	81 403	53,0	82 397	53,0	1,2
Райффайзен Аваль	21 678	4,5	21 279	4,5	-1,8	15 330	10,0	15 216	9,8	-0,7
УкрСиббанк	13 119	2,7	12 912	2,7	-1,6	11 677	7,6	11 584	7,5	-0,8
ОТП Банк	10 053	2,1	10 087	2,1	0,3	7 327	4,8	7 506	4,8	2,4
КРЕДІ АГРИКОЛЬ	6 363	1,3	6 429	1,4	1,0	4 354	2,8	4 535	2,9	4,2
Сітібанк	6	0,0	15	0,0	128,2	6	0,0	15	0,0	128,2
ПРОКРЕДИТ БАНК	4 808	1,0	4 853	1,0	0,9	2 008	1,3	2 039	1,3	1,5
КРЕДОБАНК	4 872	1,0	5 052	1,1	3,7	1 581	1,0	1 712	1,1	8,3
ІНГ Банк Україна	22	0,0	20	0,0	-6,5	22	0,0	20	0,0	-6,5
ПРАВЕКС-БАНК	1 352	0,3	1 225	0,3	-9,4	939	0,6	881	0,6	-6,2
Ідея Банк	2 223	0,5	2 143	0,5	-3,6	243	0,2	253	0,2	4,2
ПРЕУС БАНК МКБ	992	0,2	953	0,2	-3,9	548	0,4	559	0,4	2,1
СЕБ КОРП. БАНК	5	0,0	5	0,0	-1,2	5	0,0	5	0,0	-1,2
КРЕДИТВЕСТ	220	0,0	221	0,0	0,2	24	0,0	24	0,0	1,1
КРЕДИТ ЄВРОПА	33	0,0	29	0,0	-9,4	4	0,0	3	0,0	-9,1
БТА Банк	132	0,0	114	0,0	-13,9	29	0,0	28	0,0	-2,9
Західні	65 877	13,7	65 336	13,7	-0,8	44 095	28,7	44 379	28,6	0,6
АЛЬФА-БАНК	23 608	4,9	24 405	5,1	3,4	4 331	2,8	5 272	3,4	21,7
СБЕРБАНК РОСІЇ	7 983	1,7	7 279	1,5	-8,8	1 297	0,8	1 357	0,9	4,6
УКРСОЦБАНК	10 907	2,3	9 128	1,9	-16,3	3 808	2,5	3 265	2,1	-14,3
Промінвестбанк	4 145	0,9	3 910	0,8	-5,7	593	0,4	625	0,4	5,3
ВТБ БАНК	3 307	0,7	2 579	0,5	-22,0	457	0,3	427	0,3	-6,6
БМ БАНК	544	0,1	346	0,1	-36,3	90	0,1	36	0,0	-60,5
Російські	52 003	10,8	49 092	10,3	-5,6	10 695	7,0	11 089	7,1	3,7
Українські	65 707	13,7	65 765	13,8	0,1	17 480	11,4	17 537	11,3	0,3

Провідну роль в цьому сегменті ринку відіграють банки з державним капіталом, питома вага яких збільшилася до 62,2%. Інша частина ресурсів розподілена між кластерами банків майже пропорційно. За результатами роботи в першому кварталі 2018 року кошти на рахунках фізичних осіб зменшилися на 0,8%, в той час як поточні рахунки зросли на 1,1%, що опосередковано вказує на зростання доходів домогосподарств в цілому. Варто відзначити, що відсоток за поточними рахунками у частці ресурсів фізичних осіб в банках із західним капіталом є вищим, що вказує на більш високий рівень довіри, ніж до російських та українських банків, як приватних так і державних.

Ринок коштів юридичних осіб. У першому кварталі 2018 року юридичні особи зменшили свою ресурсну базу в банківській системі. Це стосується як сегменту національної валюти, так і вільноконвертованої. Звертає на себе увагу збільшення частки євро у валютних пасивах юридичних осіб, що підкреслює тенденцію щодо збільшення торгівельної активності суб'єктів господарювання з країнами Європейського Союзу (табл. 4). Корпоративні клієнти досить значно зменшували залишки своїх коштів в банках з російським капіталом, але і умови, які пропонували банки із західним капіталом бізнес також не влаштовували. Тим не менше 38,7% коштів юридичних осіб знаходиться на рахунках іноземних банків.

Таблиця 4

Динаміка коштів юридичних осіб в найбільших банках у 2018 році
(розраховано авторами на основі щомісячної статистичної звітності банків)

Банк	01.01.2018		01.04.2018		Темп росту (%)	01.01.2018		01.04.2018		Темп росту (%)
	Обсяг (млн. грн.)	Частка (%)	Обсяг (млн. грн.)	Частка (%)		Обсяг (млн. грн.)	Частка (%)	Обсяг (млн. грн.)	Частка (%)	
	кошти СГ та НФУ					у тому числі кошти СГ та НФУ на вимогу				
По всіх банках	427 479	100,0	398 691	100,0	-6,7	307 578	100,0	287 951	100,0	-6,4
Державні	187 731	43,9	172 404	43,2	-8,2	135 216	44,0	125 485	43,6	-7,8
Райффайзен Аваль	30 259	7,1	29 617	7,4	-2,1	26 278	8,5	25 500	8,9	-3,0
УкрСиббанк	22 645	5,3	20 280	5,1	-10,4	21 387	7,0	18 757	6,5	-12,3
ОТП Банк	15 214	3,6	15 724	3,9	3,4	14 043	4,6	14 677	5,1	4,5
КРЕДІ АГРИКОЛЬ	18 620	4,4	17 474	4,4	-6,2	11 201	3,6	10 189	3,5	-9,0
Сітібанк	16 742	3,9	16 673	4,2	-0,4	16 283	5,3	16 261	5,6	-0,1
ПРОКРЕДИТ	7 481	1,7	6 347	1,6	-15,2	4 768	1,6	3 839	1,3	-19,5
КРЕДОБАНК	5 770	1,3	5 243	1,3	-9,1	3 929	1,3	3 709	1,3	-5,6
ІНГ Банк Україна	5 122	1,2	4 921	1,2	-3,9	1 751	0,6	2 174	0,8	24,1
ПРАВЕКС-БАНК	1 481	0,3	1 240	0,3	-16,3	1 427	0,5	1 122	0,4	-21,4
Ідея Банк	740	0,2	666	0,2	-10,0	311	0,1	238	0,1	-23,3
ПІРЕУС БАНК	782	0,2	659	0,2	-15,7	667	0,2	536	0,2	-19,6
Дойче Банк ДБУ	1 703	0,4	1 327	0,3	-22,1	1 016	0,3	717	0,2	-29,4
СЕБ КОРП. БАНК	1 329	0,3	1 009	0,3	-24,1	751	0,2	744	0,3	-0,8
КРЕДИТВЕСТ	675	0,2	567	0,1	-15,9	221	0,1	174	0,1	-21,5
КРЕДИТ ЄВРОПА	511	0,1	205	0,1	-60,0	405	0,1	148	0,1	-63,5
БТА Банк	114	0,0	72	0,0	-37,4	109	0,0	67	0,0	-39,0
Західні	129 187	30,2	122 023	30,6	-5,5	104 548	34,0	98 853	34,3	-5,4
АЛЬФА-БАНК	17 758	4,2	17 336	4,3	-2,4	10 381	3,4	9 847	3,4	-5,1
СБЕРБАНК РОСІЇ	3 168	0,7	3 046	0,8	-3,9	1 480	0,5	1 215	0,4	-17,9
УКРСОЦБАНК	8 330	1,9	5 903	1,5	-29,1	6 648	2,2	4 721	1,6	-29,0
Промінвестбанк	4 436	1,0	3 109	0,8	-29,9	3 200	1,0	2 241	0,8	-30,0
ВТБ БАНК	1 569	0,4	1 282	0,3	-18,3	557	0,2	471	0,2	-15,4
БМ БАНК	273	0,1	51	0,0	-81,2	112	0,0	25	0,0	-78,1
Російські	35 569	8,3	30 760	7,7	-13,5	22 406	7,3	18 547	6,4	-17,2
Українські	74 991	17,5	73 503	18,4	-2,0	45 408	14,8	45 065	15,7	-0,8

Ринок кредитів фізичних осіб. Кредити фізичним особам є підтримкою банківською системою рівня споживання у народному господарстві, що напрями корелює із зростанням ВВП. Це стосується як споживчого кредитування, включно з авто-кредитуванням, так і іпотечного. Поступово гостре питання заборгованості за валютними кредитами, яке виникло після 2008 року без втручання законодавчої гілки влади і регулятора вирішується – заборгованість фізичних осіб у валюті зменшується як за рахунок погашення кредитів, так і за рахунок реструктуризації кредитів у гривню за ініціативою банків, так і за рахунок виведення банків у ліквідаційну процедуру. Тенденцією першого кварталу 2018 року є поступове збільшення споживчого кредитування у гривні при скороченні валютної заборгованості. Загальний обсяг кредитного портфелю фізичних осіб є на низькому рівні та відповідає рівню 2005 року (еквівалентно – \$5,1 млрд.). Кредити фізичним особам є найменш монополізованим ринком і найбільш рівномірно розподіленим між всіма кластерами банків. Причому, іноземні «дочки» на українському ринку були представлені переважно ритейловськими підрозділами материнських

структур. При загальному зростанні портфелю у першому кварталі 2018 року на 3,2%, банки приростили резерви на 2,9%. Аналіз обслуговування кредитів у валюті вказує на те, що «живих» кредитів в цьому сегменті залишилося не більше 5%. Кредити у гривні позичальниками обслуговуються краще. До негативно класифікованих віднесено «всього» 23,4%, що набагато краще, ніж з кредитами юридичних осіб. Варто відзначити, що питома вага банків з державним капіталом у цьому сегменті збільшується. Але, на ринку відсутні програми державної підтримки іпотечного кредитування, які мали місце у 2010–2013 роках. Нестабільна макрофінансова ситуація не сприяє відновленню програм банків на авто-кредитування. На ринку розвиваються продукти кредитування банками під зарплатні проекти та споживче кредитування. Ринок кредитування фізичних осіб у гривні у 2018 році має тенденцію до зростання. Показники табл. 5 загалом вказують на погіршення якості обслуговування позичальниками кредитних портфелів. Банки із західним капіталом приростивши кредитний портфель за перший квартал 2018 року на 4,5 млн. грн. сформували 4,3 млрд. резервів, тобто до позичальників відносяться дуже обережно. Банки з російським капіталом приростивши кредитний портфель за цей же період на 2,5 млрд. грн. сформували 4,4 млрд. резервів, що вказує на загальне погіршення стану обслуговування кредитного портфелю фізичних осіб. Один із найбільших за обсягом кредитного портфелю фізичних осіб в Україні, що належав італійській фінансовій групі Укрсоцбанк, перейшов у власність Альфа банку, який має російське коріння.

Таблиця 5

Кредитний портфель фізичних осіб у 2018 р.
(розраховано авторами на основі щомісячної статистичної звітності банків)

Банк	01.01.2018		01.04.2018		Темп росту (%)	01.01.2018		01.04.2018		Темп росту (%)
	Обсяг (млн. грн.)	Частка (%)	Обсяг (млн. грн.)	Частка (%)		Обсяг (млн. грн.)	Частка (%)	Обсяг (млн. грн.)	Частка (%)	
	Кредити фізичних осіб (з %-ми, без резервів)					Резерви під кредити фізичних осіб				
По всіх банках	249 880,6	100,0	257 532	100,0	3,1	-78 908,8	100,0	-81 221,2	100,0	2,9
Державні	70 742,9	28,3	67 225,6	26,1	-5,0	-34 102,6	43,2	-28 270	34,8	-17,1
Райффайзен Аваль	8 385,5	3,4	10 299,3	4,0	22,8	-4 408,3	5,6	-5 818,3	7,2	32,0
УкрСиббанк	8 303,9	3,3	9 902,6	3,8	19,3	-4 055,3	5,1	-6 139,3	7,6	51,4
ОТП Банк	8 027,9	3,2	8 513,0	3,3	6,0	-3 192,3	4,0	-3 927,1	4,8	23,0
КРЕДІ АГРИКОЛЬ	3 273,3	1,3	3 453,7	1,3	5,5	-183,3	0,2	-188,9	0,2	3,0
Сітібанк	58,1	0,0	55,9	0,0	-3,7	-1,8	0,0	-0,3	0,0	-84,2
ПРОКРЕДИТ БАНК	213,9	0,1	193,3	0,1	-9,6	-101,3	0,1	-115,5	0,1	14,0
КРЕДОБАНК	3 661,7	1,5	3 766,5	1,5	2,9	-485,2	0,6	-507,4	0,6	4,6
ІНГ Банк Україна	52,6	0,0	57,1	0,0	8,5	-33,5	0,0	-36,0	0,0	7,4
ПРАВЕКС-БАНК	206,7	0,1	203,7	0,1	-1,4	-9,3	0,0	-17,2	0,0	85,1
Ідея Банк	3 111,7	1,2	3 511,1	1,4	12,8	-649,4	0,8	-853,3	1,1	31,4
ПІРЕУС БАНК	348,5	0,1	134,3	0,1	-61,4	-288,0	0,4	-90,5	0,1	-68,6
КРЕДИТВЕСТ	1,2	0,0	1,0	0,0	-11,1	-0,5	0,0	-0,7	0,0	22,5
КРЕДИТ ЄВРОПА	40,4	0,0	38,8	0,0	-4,2	-40,4	0,1	-38,8	0,0	-4,2
БТА Банк	51,9	0,0	59,4	0,0	14,5	-40,7	0,1	-40,1	0,0	-1,5
Західні	35 737,3	14,3	40 189,9	15,6	12,5	-13 489,3	17,1	-17 773	21,9	31,8
АЛЬФА-БАНК	10 826,9	4,3	12 323,1	4,8	13,8	-2 221,5	2,8	-2 891,9	3,6	30,2
СБЕРБАНК РОСІЇ	1 297,0	0,5	2 589,5	1,0	99,6	-1 134,4	1,4	-2 464,5	3,0	117,3
УКРСОЦБАНК	27 389,1	11,0	27 018,9	10,5	-1,4	-20 191,7	25,6	-20 667	25,4	2,4
Промінвестбанк	114,6	0,0	113,6	0,0	-1,0	-114,6	0,1	-113,6	0,1	-1,0
ВТБ БАНК	526,5	0,2	746,2	0,3	41,7	-369,6	0,5	-586,2	0,7	58,6
БМ БАНК	653,3	0,3	623,0	0,2	-4,6	-514,5	0,7	-487,6	0,6	-5,2
Російські	42 530,0	17,0	45 038,8	17,5	5,9	-25 338,9	32,1	-27 917	34,4	10,2
Українські	100 870	40,4	105 078	40,8	4,2	-5 970	7,6	-7 261	8,9	21,5

Ринок кредитування юридичних осіб. Тенденції ринка вказують на зменшення заборгованості юридичних осіб у валюті. Крім того, попит бізнесу на кредити у євро вище, ніж у доларах США. Це відповідає як посиленню вимог регулятора американського ринку до контрагентів, що проводять платежі у доларах США, так і збільшенню товарообороту України із країнами ЄС. Загалом чистий кредитний портфель юридичних осіб зменшується, навіть з урахуванням девальваційних процесів, які автоматично збільшують балансову вартість валютної складової портфелю. Темпи формування резервів перевищують темпи приросту загального кредитного портфелю. Обсяг кредитного портфелю банківської системи станом на перший квартал 2018 року в доларовому еквіваленті відповідає початку 2006 року. При зменшенні у 2018 році валютної складової кредитного портфелю юридичних осіб має місце приріст гривневої. Драйверами зростання виступають державні банки. Загалом по банківській системі кредити в гривні приросли майже на 3,6% при збільшенні відрахувань у резерви на 8,2%. Отже, можна говорити про дедоларизацію кредитного портфелю, але загальна тенденція щодо скорочення чистого кредитування зберігається. Портфелі банків із західним капіталом приросли на 0,6% при збільшенні відрахувань у резерви на 2,4%. Банки з російським капіталом збільшили портфель на 2,5% при збільшенні відрахувань в резерви на 14,6% (табл. 6). Сумарно кредитний портфель юридичних осіб російських банків є більший, ніж портфель банків із західним капіталом. Все більше українських підприємств знаходять кредитну підтримку у банківських системах за кордоном. Це стосується як металургійних монополій, або експортерів руди, так і великих сільськогосподарських експортерів. Статистика вказує на поступове погіршення якості активів у цілому по системі й по провідних гравцях окремо. У секторі корпоративного кредитування більше половини кредитів класифіковані негативно. Найгірший стан портфелів у банках за участю держави. Тим не менше, питома вага кредитів у банків з державним капіталом збільшується. Тобто, державні банки, отримавши ресурсну підтримку у статутні капітали, збільшують свою активність у кредитуванні юридичних осіб. Іноземні банки із західним капіталом мають запас ліквідності, але мають високі вимоги до якості й прозорості бізнесу позичальника. На банківських нарадах і круглих столах представники західного бізнесу вказують на небанківські чинники низької кредитної активності. До них можна віднести недостатній захист прав кредиторів, незадовільну роботу виконавчої служби, непередбачуваність судових рішень. Найкращі балансові показники за якістю активів мають банки з українським капіталом.

Таблиця 6

Кредитний портфель юридичних осіб у 2018 р.
(розраховано авторами на основі щомісячної статистичної звітності банків)

Банк	01.01.2018		01.04.2018		Темп росту (%)	01.01.2018		01.04.2018		Темп росту (%)
	Обсяг (млн. грн.)	Частка (%)	Обсяг (млн. грн.)	Частка (%)		Обсяг (млн. грн.)	Частка (%)	Обсяг (млн. грн.)	Частка (%)	
	кредити юридичних осіб (з %-ми, без резервів)					резерви під кредити юридичних осіб				
По всіх банках	1 322 890,0	100,0	1 370 180,0	100,0	3,6	-426 812	100,0	-461 857,7	100,0	8,2
Державні	485 596,1	36,7	493 483,4	36,0	1,6	-308 413	72,3	-327 084,7	70,8	6,1
Райффайзен Банк Аваль	36 416,9	2,8	36 686,5	2,7	0,7	-2 599,0	0,6	-2 590,3	0,6	-0,3
УкрСиббанк	20 264,8	1,5	19 584,1	1,4	-3,4	-2 292,1	0,5	-3 169,2	0,7	38,3
ОТП Банк	15 470,1	1,2	16 434,9	1,2	6,2	-2 884,7	0,7	-2 940,3	0,6	1,9
КРЕДІ АГРІКОЛЬ	18 489,7	1,4	18 013,4	1,3	-2,6	-2 186,5	0,5	-1 835,0	0,4	-16,1
Сітібанк	5 574,9	0,4	4 099,5	0,3	-26,5	-87,3	0,0	-42,8	0,0	-51,0
ПРОКРЕДИТ БАНК	13 207,3	1,0	14 031,2	1,0	6,2	-428,0	0,1	-407,5	0,1	-4,8
КРЕДОБАНК	5 019,7	0,4	5 281,8	0,4	5,2	-339,5	0,1	-321,1	0,1	-5,4
ІНГ Банк Україна	7 661,2	0,6	8 113,7	0,6	5,9	-561,3	0,1	-620,8	0,1	10,6

Продовження табл. 6

ПРАВЕКС-БАНК	355,7	0,0	610,9	0,0	71,7	-5,3	0,0	-3,6	0,0	-32,5
Ідея Банк	235,5	0,0	179,3	0,0	-23,9	-93,1	0,0	-66,5	0,0	-28,5
ПІРЕУС БАНК МКБ	1 784,4	0,1	1 615,2	0,1	-9,5	-58,3	0,0	-19,2	0,0	-67,1
Дойче Банк ДБУ	514,9	0,0	1 109,8	0,1	115,6	-0,1	0,0	-0,1	0,0	57,5
СЕБ КОРП. БАНК	357,7	0,0	800,0	0,1	123,6	0,0	0,0	-1,8	0,0	-
КРЕДИТВЕСТ БАНК	1 084,6	0,1	1 190,1	0,1	9,7	-5,1	0,0	-16,4	0,0	219,0
КРЕДИТ ЄВРОПА	936,2	0,1	849,0	0,1	-9,3	-119,8	0,0	-117,5	0,0	-2,0
БТА Банк	636,9	0,0	225,4	0,0	-64,6	-370,1	0,1	-168,7	0,0	-54,4
Західні	128 010,3	9,7	128 825,0	9,4	0,6	-12 030,1	2,8	-12 320,7	2,7	2,4
АЛЬФА-БАНК	25 846,6	2,0	24 697,9	1,8	-4,4	-6 228,4	1,5	-6 783,9	1,5	8,9
СБЕРБАНК РОСІЇ	52 994,2	4,0	53 066,9	3,9	0,1	-19 323,1	4,5	-23 285,4	5,0	20,5
УКРСОЦБАНК	16 734,7	1,3	15 928,5	1,2	-4,8	-8 608,8	2,0	-9 104,3	2,0	5,8
Промінвестбанк	42 311,6	3,2	45 444,8	3,3	7,4	-30 183,3	7,1	-33 717,0	7,3	11,7
ВТБ БАНК	17 474,5	1,3	20 271,5	1,5	16,0	-13 382,6	3,1	-16 396,7	3,6	22,5
Банк ФОРВАРД	44,7	0,0	42,6	0,0	-4,6	-5,3	0,0	-5,3	0,0	0,6
БМ БАНК	1 656,2	0,1	1 572,6	0,1	-5,0	-1 377,2	0,3	-1 348,4	0,3	-2,1
Російські	157 062,3	11,9	161 024,8	11,8	2,5	-79 108,6	18,5	-90 641,0	19,6	14,6
Українські	552 221,2	41,7	586 846,7	42,8	6,3	-27 260,7	6,4	-31 811,3	6,9	16,7

Фінансовий результат. За 2017 рік із іноземних банків збитки продемонстрували «Правекс банк», БТА банк, «Укрсоцбанк», «Промінвест банк», ВТБ банк, «БМ банк». У першому кварталі 2018 року із цієї групи у прибуткову діяльність вийшов тільки казахський БТА банк. Але якщо розглядати операційні прибутки, то від'ємний результат показали кіпрський «Піреус банк», БТА-банк та російський «БМ банк».

Оцінка операційного прибутку складається із задекларованого прибутку і обсягів сформованих резервів. Банки у яких сумарно фінансовий результат і сформовані у 2018 році резерви демонструють від'ємний результат, мають значні проблеми із структурою активів і пасивів (табл. 7). Банки, що показали прибуток за рахунок розформування резервів, мають недостатні операційні доходи. Загалом банківська система за перший квартал 2018 року має 5,4 млрд. грн. прибутків, при цьому сформувала 38,8 млрд. резервів під негативно класифіковані активи. Варто відзначити, що банки із західним капіталом отримали дохід за перший квартал 0,5 млрд. грн. на облігаціях ОВДП та 0,8 млрд. грн. на депозитних сертифікатах НБУ, який складає 27,6% від їх прибутків.

Таблиця 7

Прибутки банків, формування резервів, розрахунок операційного прибутку
(розраховано авторами на основі щомісячної статистичної звітності банків)

Банк	за 2017 рік (млн. грн.)	за 1Q 2018 (млн. грн.)	01.01.2018 (млн. грн.)	01.04.2018 (млн. грн.)	Динаміка (%)	за 1Q 2018 млн. грн.
	Фінансовий результат			Усього резервів		Операційний прибуток
По всіх банках	-25 971,9	5 417,1	-525 633,6	-563 357,7	7,2	43 141
Державні	-20 848,7	4 017,8	-358 955,6	-371 759,2	3,6	16 821
Райффайзен Банк Аваль	4 468,6	1 381,3	-7 138,8	-8 592,3	20,4	2 835
УкрСиббанк	1 467,4	611,9	-6 476,1	-9 498,2	46,7	3 634
ОТП Банк	917,7	612,6	-6 104,1	-6 936,4	13,6	1 445
КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	1 109,5	439,9	-2 379,1	-2 053,8	-13,7	115
Сітібанк	1 008,4	280,0	-89,8	-44,1	-50,8	234
ПРОКРЕДИТ БАНК	487,3	165,9	-551,9	-545,3	-1,2	159

Продовження табл. 7

КРЕДОБАНК	402,2	133,4	-863,0	-899,6	4,2	170
ІНГ Банк Україна	200,2	91,6	-595,0	-657,1	10,4	154
ПРАВЕКС-БАНК	-110,2	-1,9	-27,6	-35,8	29,7	6
Ідея Банк	139,1	110,3	-760,9	-938,0	23,3	287
ПРЕУС БАНК МКБ	30,0	18,0	-347,8	-111,4	-68,0	-218
Дойче Банк ДБУ	38,1	10,3	-0,3	-0,9	185,7	11
СЕБ КОРПОРА.БАНК	32,3	14,2	0,0	-1,8	–	16
КРЕДИТВЕСТ БАНК	39,8	13,4	-5,8	-18,1	210,2	26
КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	151,9	28,6	-160,3	-172,7	7,8	41
БТА Банк	-563,4	21,0	-414,6	-216,3	-47,8	-177
Західні	9 818,7	3 930,6	-25 915,1	-30 721,8	18,5	8 737
АЛЬФА-БАНК	654,7	259,7	-8 479,4	-9 720,4	14,6	1 501
СБЕРБАНК РОСІЇ	132,4	24,9	-20 495,4	-25 788,8	25,8	5 318
УКРСОЦБАНК	-3 094,6	-165,0	-29 053,0	-29 937,2	3,0	719
Промінвестбанк	-7 656,0	-294,3	-31 049,8	-34 613,8	11,5	3 270
ВТБ БАНК	-4 112,4	184,5	-13 801,7	-17 022,0	23,3	3 405
БМ БАНК	-172,2	-21,0	-1 893,5	-1 837,8	-2,9	-77
Російські	-14 248,1	-11,2	-104 772,8	-118 919,9	13,5	14 136
Українські	875,7	916,4	-18 490,1	-20 469,3	16,6	2 730

Висновки і перспективи подальших розробок. За підсумками проведених досліджень можна зробити наступні висновки:

1. Банківський сектор України є відкритим для входження іноземних інвесторів в реальний сектор економіки. На ринку крім українських банків послуги надають 38 учасників за участю іноземного капіталу та 18 – дочірні структури із 100% іноземним капіталом. Іноземні банки в Україні представлені дочірніми структурами наступних країн: Австрії, Франції, Італії, Німеччини, Швеції, Польщі, Греції, Кіпру, Угорщини, Нідерландів, США, Туреччини, Казахстану, Росії. Майже 40% банківського ринку України формується за рахунок ресурсів і активів банків з іноземним капіталом.
2. Українські клієнти (резиденти) не зважаючи на низькі відсоткові ставки тримають свої кошти в банках із західним капіталом вважаючи їх «тихими гаванями» в умовах фінансової невизначеності. Як тенденція – ресурсна база банків з російським капіталом зменшується з огляду на введення міжнародних санкцій та погіршення відносин між Україною та Росією.
3. Кредитна активність банків із західним капіталом на корпоративному ринку досить не висока, ці банки надають дешевші кредити, але мають високі вимоги до якості фінансового стану позичальників. Банки з іноземним капіталом кредитують частіше фірми нерезиденти, які мають бізнес в Україні. Як тенденцію варто відзначити випадки кредитування потужних українських експортерів напряму в материнських фінансових структурах при покладанні функцій контролю заставного майна на території України на дочірні банки, що є резидентами України.
4. Загалом після кризи 2014–2015 рр. банки з іноземним капіталом витримали період масових дефолтів українських позичальників, реструктурували свої кредитні портфелі та мають ресурсну базу для збільшення своєї активності, але основні їх вимоги відносяться до інституціонального розвитку ринку щодо захисту прав кредиторів, справедливості розгляду справ у судах та виконання судових рішень.
5. Рівень капіталізації банків з іноземним капіталом є вищим за середній рівень банківської системи, цей кластер банків має запас ліквідності для збільшення кредитування. Це твердження не стосується банків з державним російським капіталом, які мають системну збиткову діяльність протягом останніх трьох років і постійно потребують підтримки материнських структур. У 2018 році згідно з рішенням регулятора банки мають провести стрес-тестування своїх балансів та оприлюднити звіти щодо рівня своєї капіталізації.

Станом на початок 2018 року авторами було досліджено й оприлюднено матеріали щодо проблем, стану та перспектив розвитку банків з державним капіталом. У цій статті досліджено поточний стан та перспективи банків з іноземним капіталом. Наступне дослідження буде присвячено розвитку українських банків з приватним капіталом.

Література

1. Фінансова глобалізація і євроінтеграція : монографія / За ред. О. Г. Білоруса, Т. І. Єфименко. ДННУ «Академія фінансового управління». К., 2015. 491 с.
2. Модернізація фінансової системи України в процесі євроінтеграції : у 2 т. / За ред. О. В. Шлапака, Т. І. Єфименко. ДННУ «Академія фінансового управління». К., 2014. Т. 2. 784 с.
3. Фінансова інфраструктура України : стан, проблеми та перспективи розвитку : монографія / В. Опарін, В. Федосов, С. Львовчкін та ін.; за заг. ред. В. Опаріна, В. Федосова. К. : КНЕУ, 2016. 695 с.
4. Системна криза банківського сектору України і стратегія її подолання : монографія / С. М. Аржевітін, Т. Є. Унковська, М. І. Савлук та ін.; за заг. ред. С. М. Аржевітіна, Т. Є. Унковської. К. : КНЕУ, 2017. 182 с.
5. Дослідження українського центру економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова «Виклики і ризики розгортання кризових процесів в Україні та напрями економічної політики їх запобігання» / За наук. ред. В. Юрчишин. К. : Заповіт, 2017. С. 93–99.
6. Інформаційний ресурс Національного банку України. URL: www.bank.gov.ua (дата звернення: 16.04.2018).
7. Інформаційний ресурс Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України. URL: www.nssmc.gov.ua (дата звернення: 16.04.2018).
8. Інформаційний ресурс Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері фінансових послуг в Україні. URL: <https://www.nfr.gov.ua> (дата звернення: 16.04.2018).
9. Інформаційний ресурс рейтингової агенції «Кредит-рейтинг». URL: www.credit-rating.ua (дата звернення: 18.04.2018).
10. Офіційний сайт ДННУ «Академія фінансового управління». URL: www.afu.minfin.com.ua (дата звернення: 18.04.2018).

References

1. Bilorus, O. H., Yefymenko, T. I. (Eds.) (2015). *Financial globalization and European integration: monograph* [Finansova hlobalizatsiya i yevrointehratsiya: monohrafiia; za red. O. H. Bilorus, T. I. Yefymenko], DNNU «Akademiya finansovoho upravlinnya», Kyiv, 491 s. [in Ukrainian]
2. Shlapak, O. V., Yefymenko, T. I. (Eds.) (2014). *Modernization of the financial system of Ukraine in the process of European integration: in 2 vol.* [Modernizatsiya finansovoi systemy Ukrainy v protsesi yevrointehratsii], DNNU «Akademiia finansovoho upravlinnia», Kyiv, Tom 2, 784 s. [in Ukrainian]
3. Oparin, V., Fedosov, V., Levochkin, S. and other (2016). *Financial infrastructure of Ukraine: state, problems and prospects of development: monograph*. Ed. by V. Oparin, V. Fedosov [Finansova infrastruktura Ukrainy: stan, problemy ta perspektyvy rozvytku: monohrafiia; za red. V. Oparina, V. Fedosova], KNEU, Kyiv, 695 s. [in Ukrainian]
4. Arzhevitin, S. M., Unkovska, T. Ye., Savluk, M. I. and other (2017). *Systemic crisis of the banking sector of Ukraine and the strategy of it overcoming: monograph*. Ed. by S. M. Arzhevitin, T. Ye. Unkovska [Systemna kryza bankivskoho sektoru Ukrainy i stratehiia yii podolannia: monohrafiia; za red. S. M. Arzhevitina, T. Ye. Unkovskoi], KNEU, Kyiv, 182 s. [in Ukrainian]
5. *Research of the Ukrainian Centre for Economic and Political Studies named after O. Razumkov «Challenges and risks of deployment of crisis processes in Ukraine and directions of economic policy of their prevention»* (2017). Ed. by V. Yurchyshyn [Doslidzhennia ukrainskoho tsentru ekonomichnykh i politychnykh doslidzhen im. O. Razumkova «Vykyky i ryzyky rozhortannia kryzovykh protsesiv v Ukraini ta napriamy ekonomichnoi polityky yikh zapobihannia»; za red. V. Yurchyshyna], Zapovit, Kyiv, s. 93–99 [in Ukrainian]

6. *Official website of National Bank of Ukraine [Ofitsiinyi websait Natsionalnoho Banku Ukrainy], available at: <https://www.bank.gov.ua> [in Ukrainian]*
7. *Official website of National commission on securities and stock market of Ukraine [Ofitsiinyi websait Natsionalnoi komisii z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku Ukrainy], available at: <https://www.nssmc.gov.ua> [in Ukrainian]*
8. *Official website of National commission that regulates financial services in Ukraine [Ofitsiinyi websait Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniuiie rehuliuivannia u sferi finansovykh posluh v Ukraini], available at: <https://www.nfp.gov.ua> [in Ukrainian]*
9. *Official website of credit-rating agency «Credit rating» [Ofitsiinyi websait reitynhovoi ahentsii «Kredyt-reitynh»], available at: www.credit-rating.ua [in Ukrainian]*
10. *Official website of SESE «The Academy of financial management» [Ofitsiinyi websait DNNU «Akademiia finansovoho upravlinnia»], available at: www.afu.minfin.com.ua [in Ukrainian]*